

Hva lærte vi av Equinor-skandalen?

EQUINOR
Boye Ullmann

Dagens Næringsliv avslørte i sommer at oljeselskapet Equinor har tapt ufattelige 200 milliarder kroner på sine eventyr i utlandet. Skandalen ble bekreftet i en rapport fra PWC lagt fram 9. oktober. På bakgrunn av rapporten vil Stortinget ha en høring om saken i dag. Tidligere Statoil-sjef Helge Lund og Equinor-sjef Eldar Sætre har begge vært ansvarlig for pengesluket i det omstridte skiferoljeprojektet i USA. Skandalen bør starte en politisk debatt om hvorvidt Equinor skal gå tilbake til å bli et heleid statselskap.

I 2001 ble Statoil delprivatisert. Begrunnelsen var at private investorer «med forretningssans» skulle erstatte offentlig politisk styring. Jens Stoltenberg skriver i boka «Min historie» om prosessen som førte til privatiseringen på landsmøtet i 2000. Her forteller han om hyppige diskusjoner med Harald Norvik, (tidligere statssekretær i Ap), som var konsernsjef i Statoil fram til 1999, og med LO-leder Yngve Hågensen: «Det kunne være svært lønnsomt å investere i Brasil, Nord-Afrika eller Det kaspiske hav, men risikoen var enorm. Det måtte investeres milliarder av kroner. Mye kunne gå tapt om det ble investert feil. Ingen av oss likte tanken på at norske politikere og byråkrater alene skulle ta svært risikofylte beslutninger med fellesskapets verdier på denne måten. De var tryggere om vi delte risikoen med

HURRAGUTTEN: Equinor-sjef Eldar Sætre har vært ansvarlig for enorme pengetap i det omstridte skiferoljeprojektet i USA. I dag er det høring om saken i Stortinget.

FOTO: VIDAR RUUD, NTB

private investorer ... Yngve, Harald og jeg begynte derfor å diskutere det som da hadde vært uhørt i arbeiderbevegelsen: Vi mente at Statoil ikke lenger burde være heleid av staten».

Harald Norvik ble avbildet med en globus på 1990-tallet. Nå skulle Statoil ut i den store verden. Et av de mest omstridte utenlandsinvesteringene Statoil gjorde var satsingen i oljelandet Aserbajdsjan. Business og investeringer i dette landet var svært omstridt på grunn av grove menneskerettsbrudd og valgfusk. I et samarbeid med BP investerte Statoil 20 milliarder kroner i det korrupte landet.

Stoltenberg fikk med seg Thorbjørn Jagland på forslaget om delprivatisering av Statoil. Flere LO-topper

overta som ny eiere på norsk sokkel. Deretter skulle Statoil kun satse internasjonalt. Det ble full forvirring på landsmøtet.

Skal Equinor gå tilbake til å bli et heleid statselskap?

støttet forslaget. Blant disse var lederen i NOPEF, Lars A. Myhre og lederen i Fellesforbundet, Kjell Bjørndalen. Sjølv var jeg på Fellesforbundets landsmøte i 1999.

Ledelsen lagde et smart forslag der de krevde at Statens direkte økonomiske engasjement (SDØE) skulle

Tillitsvalgte i leverandørindustrien hadde lenge kritisert Statoil for å sende store

prosjekter ut av landet. Gang på gang vant de «billigste» tilbudene (inspirert av EUs anbudsdirektiv), som til slutt ble mye dyrere på grunn av reparasjoner og forsinkelser. Mange partilag i Ap gikk imot delprivatisering, men snudde på landsmøtet. Det var stort press på delegatene

på Ap-landsmøtet. Dermed vant Stoltenberg, og 33 prosent av Statoil ble solgt til amerikanske investorer. Stoltenberg skriver i sin bok: «De gamle kjempene Haakon Lie, Tor Aspengren, Finn Lied og Jens Chr. Hauge protesterte høylytt.» Lied var industriminister i Bratteli-regjeringa og styreleder i Statoil i mer enn ti år. I et intervju i Samtiden 2006 sa han: «Jeg har aldri kommet over at de solgte Statoil. Det er den største økonomiske tabbe i Norges historie. Det var et svik. Vi solgte ut aksjer til kr 60 pr. aksje, kort tid etter sto den i kr 120,-. Det betyr at vi har tapt mellom 50 og 100 milliarder kroner som har gått til amerikanske aksjefond». Dette skulle bli mye verre med Helge Lund og Eldar Sætre i ledelsen.

Etter DN's detaljerte avsløringer er det kommet krav om granskning, høringer og opprydding. Men hva slags lærdommer vil politikerne nå trekke? Er det manglende styring som har skapt skandalen? Statsråd Tina Bru har hatt flere møter med Equinor om giganttapet. Bli det noen konsekvenser?

Aps miljøpolitiske talsperson Espen Barth Eide mener at delprivatisering var riktig. Venstre vil at staten skal selge seg ut av Equinor. De trekker ingen lærdommer. Hva med Frp, KrF og Høyre?

Rødt krever statlig oppkjøp for å ha politisk styring over Equinors varslede omstilling til grønn industrisatsing. Hva vil SV og Sp? Vil Ap endre syn?

Boye Ullmann, organisasjonsarbeider, Byggningsarbeidernes Fagforening
boye@byggningsarbeider.no

Equinors eventyr i utlandet – observert fra innsiden

EQUINOR
Nils J. Johnsen

Equinor har tapt mellom 160 og 200 milliarder kroner på investeringer i Nord-Amerika. De bakenforliggende årsakene til at gikk galt, gir nøkkelen til fremtidig læring og forebygging.

I 2007 kjøpte Equinor aksjene i det canadiske selskapet North American Oil Sands Corporation, men måtte i 2016 selge seg ut med et tap på nær fem milliarder kroner. I 2008 hadde Equinor kjøpt petroleumslisenser for cirka 40 millioner kroner i Mexicogolfen. Store leteutgifter kom i tillegg. Inntektene ble mye lavere enn forventet.

I samme tidsrom satset selskapet på miljøskadelig

skifergassproduksjon. Her ble tapene enorme. Johan Sverdrup-feltet i Nordsjøen kan klare seg økonomisk med en oljepris på under 20 dollar per fat. Break even-prisen er mye høyere for Equinors landproduksjon i Nord-Amerika.

En konkurransefordel i utenlandssatsingen var selskapets undervannsteknologi, men på land i Nord-Amerika hadde Equinor betydelige kompetansemangler. De ansvarlige for investeringene var for utålmodige, og kortsiktig lønnsomhet og vekst ble prioritert fremfor forebygging av risiko. Kan fete bonusordninger for lederne etter delprivatiseringen ha medvirket her?

Lønnsomhetsberegningene baserte seg på en oljepris på cirka 125 dollar. De tok ikke høyde for at oljepri-

sen kunne falle dramatisk. Om Equinor hadde konsekvensberegnet dette grundigere, ville de ansvarlige forstått hvilken enorm tapsbombe investeringene representerte. Den viktigste risikofaktoren oversett, noe som fikk enorme konsekvenser.

Toppledelsen hadde ikke tett nok styring av investeringsprosessen, og den lærte for sent av erfaringene underveis. Tilbakemeldinger og varsler ble ikke tatt tilstrekkelig på alvor. De ansvarlige i toppledelsen hadde for stor tiltro til «gode råd» fra konsultantselskapet McKinsey & Co. De ansvarlige hadde begrenset forståelse av hvor kompleks landvirksom-

heten i USA var, eiermessig, administrativt og kulturelt. Flere av de rekrutterte lederne manglet nødvendig realkompetanse, og roterte for hyppig. Dette bidro til mangelfull læring av feil og erfaringer underveis. Den norske stat var ubegripelig passiv og ukritisk. En delårsak til dette var at staten, etter delprivatiseringen, hadde færre styringsmuligheter overfor Equinor. Styret i Equinor var også ukritisk og passiv under de fatale investeringsprosene.

Eldar Sætre har et medansvar, selv om han ikke var toppleder da feilinvesteringene ble foretatt. Etter at han ble

konsernsjef, har han gjort mye for å rydde opp i USA. Dette kan gi håp at Equinor fremover vil forholde seg mer aktivt til den klassiske lærdommen: *Bedre føre var enn etter snar.*

Equinor har nå ansatt ny konsernsjef. Jeg håper han har den nødvendige kompetansen til å løse selskapet mot fremtiden som et grønt og levedyktig energiselskap.

En hovedbegrunnelse for delprivatiseringen av daværende Statoil var at selskapet skulle drives på «en mer profesjonell og lønnsom måte». Dette var en skivebom. Overskridelsene i utbyggingsprosjektene, og feilinvesteringene i utlandet, akselererte etter delprivatiseringen.

Nils J. Johnsen, Equinor-pensjonist
95136387@online.no